

Com treballar la diversitat religiosa a l'esplai

Vivim en una societat que cada dia és culturalment més complexa. Catalunya sempre ha estat país d'acollida i la facilitat migratòria dels últims temps ha accelerat aquesta pluralitat cultural. La creixent diversitat religiosa és un fet intrínsec d'aquesta pluralitat.

Els esplais, laics o cristians, sempre ens hem declarat com un espai d'integració i respecte a la diversitat. Per aquest motiu, ara també hem de saber entomar la responsabilitat social que tenim amb aquesta realitat creixent i, per tant, hem de ser capaços de vetllar, des del respecte i la tolerància, pel creixement en el transcendent i la llibertat religiosa dels nostres infants i joves.

MARTA ARNAU

És graduada en Matemàtiques. Forma part del Centre d'Esplai L'Espurna de la Zona 16 del MCECC i de la població de Vilanova i la Geltrú.

1. Trobem en el nostre esplai un reflex de la realitat religiosa del barri?

Cada esplai és un món. Les realitats amb les que treballem són molt diferents a un esplai de Lleida, a un de Berga o a un de Barcelona. I dins de Barcelona, un esplai de Sarrià poc deu tenir a veure amb un del Raval. Consideres que el teu esplai és un reflex del barri en què vius?

En pobles de l'interior de Catalunya on el flux migratori és menys incisiu, la religió principal de les famílies segueix sent la cristiana. En canvi, segurament en els esplais de Barcelona o la seva àrea metropolitana, hi haurà una forta immigració àrab o xinesa. És per això que, possiblement, moltes d'aquestes famílies siguin seguidores i/o practicants de l'Islam o el Taoisme. Pels infants d'aquestes famílies l'esplai ha de ser, sens dubte, un lloc per establir vincles i integrar-se en la societat d'una manera eficaç i duradora, complementant la tasca que es fa en els col·legis. Hem de buscar que aquests col·lectius se sentin cridats a participar dels esplais. Encara que la religió de l'esplai i la de l'infant no sigui la mateixa o encara que l'esplai sigui laic.

2. Què vol dir ser un esplai acollidor? Ho és el nostre?

Ser acollidors i respectuosos amb la llibertat religiosa no vol dir acceptar totes les demandes dels pares ni fer un esplai a la carta. Hem de tenir clar qui som i per a què lluitem i presentar-ho ferm als pares que ens vénen a picar a la porta. Els esplais ens considerem una eina de transformació social, eduquem en els drets humans, en la igualtat entre les persones i estem en contra de qualsevol mena de discriminació de gènere. Per tant, hem de poder diferenciar aquelles peticions de les famílies que respectin l'ideari de l'esplai així com els drets dels infants i la dignitat humana, d'aquelles que són perjudicials pel propi practicant o per un col·lectiu.

Posem alguns exemples:

- "La meva filla ja és una dona, així que no pot banyar-se amb els nois i ha d'anar degudament vestida".
- "La nostra família és musulmana. És per això que l'Aaron no menja carn de porc, què podria venir igualment a les colònies? Està molt content amb l'esplai, només que li donéssiu pollastre enlloc de porc... us ho agrairíem molt."

Si, per exemple, ens trobem que una família ens demana que separem les noies del nois, clarament tots veurem que va contra el principi d'igualtat de gènere, i no ho acceptarem. En canvi, en qüestió d'indumentària, si per raons culturals o de religió una jove vol portar *hijab* (el vel musulmà que cobreix el cap però no la cara) o un jove vol portar *qipà* (el casquet que porten els jueus), hem de respectar la seva voluntat. Objectivament són vestimentes que no perjudiquen

l'infant ni l'adolescent: ni en la seva mobilitat, ni l'impedeix veure'n el rostre, ni són un atemptat a la seva dignitat que busca ocultar-ne el cos com sí que podria ser-ho l'ús del *burca* (peça de roba que tapa cabell, cara i ulls amb teixit reixat). Així mateix, podem adaptar-nos amb certa facilitat si un infant no menja algun aliment per cultura o religió.

- "A casa som molt creients, anem sens falta cada diumenge a missa. Diumenge direu missa a la sortida de cap de setmana, no? Nosaltres us trobem un capellà."
- "A casa som ateus, perquè el meu fill no pot saltar-se la missa?"

Si una família atea porta els infants a un esplai cristià, haurà d'acceptar que de tant en tant el seus fills assisteixin a una missa, o a una pregària, o que es treballi des dels valors cristians. També es treballa en el respecte participant d'una celebració religiosa i entenent que els qui creuen, en aquell moment estan vivint la seva fe. Al cap i a la fi, totes les religions tenen el punt de trobada en els missatges de pau i convivència, escoltar aquest tipus de missatge no pot fer mal a ningú.

També ens pot passar al revés. Que una família es queixi que un esplai cristià sigui "poc cristià". Les famílies més tradicionals també han d'entendre i respectar que potser en una sortida de cap de setmana és decideixi fer una pregària en lloc d'una missa o que la missa pugui celebrar-se el dissabte.

3. Marxem de colònies o ruta, qüestions a tenir en compte

- **L'alimentació:** així com tenim cura de les al·lèrgies i intoleràncies dels infants en l'elaboració dels menús, o les pràctiques vegetarianes cada cop més esteses, també hem de poder donar solució a les pràctiques religioses relacionades amb l'alimentació. No es tracta de fer 31 menús diferents pels 31 infants de les colònies, hem d'educar des del respecte a la diversitat, no als capricis. Sovint preveient un parell de menús serà suficient. La majoria de religions en basen la prohibició d'ingesta de carn (carn de porc, carn de vedella, aliments fets amb sang...). Per tant, amb un menú estàndard i un menú vegetarià segurament serà suficient.
- També pot ser-nos d'ajuda, si ja preveiem des d'un inici que tindrem infants musulmans. Per exemple, ens facilitarà la intenció pensar en factors com: comprar carn picada només de vedella, prioritzar el pollastre al porc, comprar formatge o tonyina i no només pernil o llonganisses pels entrepanes...
- **La piscina i la indumentària:** principalment, a partir de l'adolescència, hi ha religions que recomanen que nois i noies tinguin cura de la vestimenta, sobretot, i per desgràcia, en el cas de les noies. A la piscina, és possible que ens demanin utilitzar una indumentària que tapi més el cos del que ho pot fer un banyador o biquini però que segueixi sent adequat pel bany i que no entorpeixi la seva visibilitat ni llibertat de moviments.
- **L'espai personal per canviar-se o per la higiene personal:** de la mateixa manera, pot passar que alguns nois i noies no vulguin canviar-se o dutxar-se juntament amb seus companys i companyes, encara que siguin del mateix sexe. Hem de ser capaços de detectar aquestes situacions i la solució pot ser tan simple com permetre a aquella persona que vagi a canviar-se al bany en comptes de fer-ho a l'habitació amb tothom o que vagi a la dutxa 10 minuts abans que els altres. També haurem d'estar especialment atents en activitats de canviar-se parts de la vestimenta o en les típiques cadenes de roba.
- **Necessitat de pregària diària o en dies sagrats:** algunes religions tenen el costum de dedicar una estona cada dia a la pregària. Si algun infant o jove ens ho demana, podem habilitar una saleta o un espai a la natura que sigui tranquil i que quedi apartat dels infants que juguen, on puguin acostar-se els infants que tinguin aquestes inquietuds en algun dels seus temps lliure. Fins i tot, pot ser interessant que els oferim que decorin aquell espai al seu gust amb els símbols de les religions presents.
- **Urgències:** si tenim algun infant que sigui Testimoni de Jehovà, hem de ser molt conscients que no accepten les transfusions de sang.

4. Idees per treballar la diversitat religiosa en un esplai cristià

Ara fa pocs mesos, propulsat per l'Àmbit d'Animació de la Fe del MCECC, es va fer "La nit dels animadors de la fe". A fi que els participants es preparassin i comencessin a reflexionar, una de les preguntes que se'ls va enviar era: "Quan una família entra nova a l'esplai o centre, com el presentes? Li expliques la pertinença a un moviment d'esplais cristians? Ho creus necessari? Com ho vius al teu esplai?".

Un infant jueu, musulmà, taoista se sentirà acollit en un esplai o cau cristià? No se sentirà més còmode en un esplai o cau laic? És possible que algunes famílies que professin una religió no cristiana acudeixin directament a esplais o caus laics. Però en una societat cada cop més laica, una fe compartida també pot ser un element que agermani.

4.1. Acollir un infant d'una altra religió en un ritus pròpiament cristià: l'eucaristia

Com fem que tots els infants, des de les seves creences personals, puguin sentir-se seu un espai com l'eucaristia? Si només es tracta d'un infant en un esplai o cau de 150 potser no cal que fem gaire distincions davant de tothom ja que podríem pecar d'etiquetar-lo com a "estranys" davant dels altres. Però si tenim una realitat religiosa diversa hem de saber trobar petits detalls perquè tots se'n sentin participants.

1. Litúrgia de la paraula: la primera part de l'eucaristia ens pot donar molt de joc. S'hi llegeixen tres lectures i, tot seguit, l'Evangeli. Posteriorment el capellà que celebra la paraula fa l'homília, en què ens explica, en un llenguatge més planer i adequat als nostres temps, allò que s'ha llegit.

- **La primera lectura:** s'extreu bàsicament de l'Antic Testament. Les tres religions abrahàmiques (judaisme, islamisme i cristianisme) tenim una tradició profètica comuna com poden ser les històries dels profetes Adam, Noè, Abraham i Moisès. Si estem a les colònies, podem buscar una lectura on apareguin aquests personatges.

- **Evangeli:** són els textos de la paraula i vida de Jesús. El manament essencial del cristianisme és estimar: estimar Déu i estimar els altres. Sota el valor de l'amor podem incloure totes les religions i tota la comunitat no creient. Podem buscar els fragments de l'Evangeli que en parlin.

2. Litúrgia de l'Eucaristia: la segona part és la més ritual de la celebració.

- **Ofrenes:** es porten el pa, el vi i l'aigua per a l'Eucaristia, principalment. Si tenim un col·lectiu d'una religió en concret, podem fer que facin una ofrena d'algun element simbòlic que els representi, i que el celebrant ho rebi com un símbol de comunió entre les religions.
- **Pregàries:** és un element comú de les religions. Anomenar "pare" a Déu és molt propi del cristianisme. En comptes de respondre amb la fórmula "Escolteu-nos Pare" podem optar per una fórmula més inclusiva com pot ser "Escolteu-nos Senyor".
- **Parenostre:** és propi del cristianisme. No hem d'obligar a que tothom el resi o el reciti. Però podem fer un gest tan senzill com donar-nos tots les mans, com a símbol de respecte, comunitat i d'unió.
- **Pau:** totes les religions treballem per la pau. D'aquí en podem treure tot el joc que vulguem.
- **Consagració del pa i el vi i comunió:** aquesta part ritual també és molt pròpia del cristianisme. I difereix segons la vessant cristiana. Si tenim participants cristians però no catòlics o, fins i tot, els infants que encara no han fet la comunió, podem optar per beneir una part del pa i del vi tal com fan a la comunitat de Taizé. I després procedir amb la consagració amb la resta. Els qui no hagin fet la primera comunió o no siguin catòlics prendran el pa beneït i els catòlics el consagrat.

5. Quatre propostes per treballar el transcendent a partir de la diversitat religiosa

- **Els racons de les religions:** els infants o joves de cada religió prepararan un espai que representi per a ells la seva religió: pot ser una recreació d'un espai de culte, amb música identificativa, amb els símbols sagrats, potser amb algun dels seus llibres sagrats... A més a més, els monitors/es podeu afegir-hi un racó d'alguna religió que no hi estigui representada.
- **Llegir i comparar textos sagrats:** tots hauréu llegit o escoltat en algun moment un fragment de la Bíblia. Però, coneixem l'Alcorà o la Sunna dels musulmans? Coneixem els cànons taoistes? Coneixem el Torà jueu (que inclou els cinc primers llibres de la Bíblia)? Per què no fer les pregàries o reflexions de colònies a partir d'aquests textos conjuntament amb els textos de la Bíblia?
- **Calendari de les nostres celebracions:** a Catalunya el calendari festiu que seguim està marcat fortament pel calendari cristià. Per què no fem un calendari de les festivitats que celebren els nostres infants a casa seva?
- **Participar d'una celebració d'una altra religió:** potser en algunes religions sigui difícil accedir a una celebració religiosa, però en d'altres no ho és gaire. Si tenim una família evangèlica, per què no demanem si podem anar un dia amb el grup de grans a participar-hi?